

PROGRAMI NDËRKUFITAR SHQIPËRI – KOSOVË
I INSTRUMENTIT TË PARAADERIMIT IPA II TË BASHKIMIT EVROPIAN

Financuar nga
Bashkimi Evropian

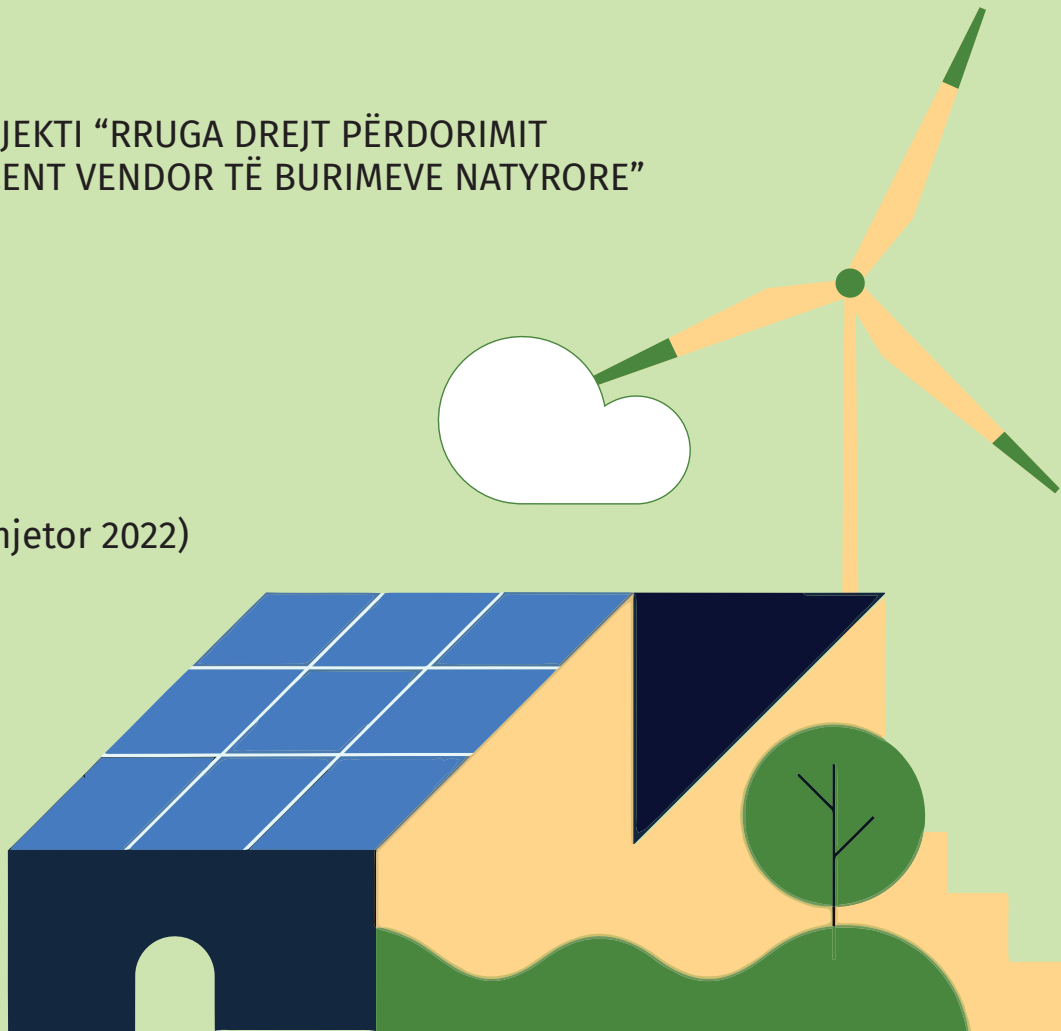

*Pathway towards
an efficient use of
local natural resources*

VLERËSIMI I SITUATËS DHE IDENTIFIKIMI I NEVOJAVE
NË KUADËR TË EFIÇENCËS SË ENERGJISË
NË BASHKINË KURBIN

PROJEKTI “RRUGA DREJT PËRDORIMIT
EFIÇENT VENDOR TË BURIMEVE NATYRORE”

(Dhjetor 2022)

**PROGRAMI I BASHKËPUNIMIT NDËRKUFITAR IPA II I BASHKIMIT EVROPIAN
SHQIPËRI – KOSOVË (2014 – 2020)**

Projekti "Rruga drejt përdorimit eficient vendor të burimeve natyrore"

**VLERËSIMI I SITUATËS DHE IDENTIFIKIMI I NEVOJAVE
NË KUADËR TË
EFIÇENCËS SË ENERGJISË
NË BASHKINË KURBIN**

(Dhjetor 2022)

Ky projekt financohet
nga Bashkimi Evropian

Projekti zbatohet nga:
Akademia e Studimeve Politike
Instituti i Prishtinës për Studime Politike
Bashkia Kurbin
Komuna Suharekë

Autor: Erind Kraja

Bashkëpunëtorë:

Avni Sfishta

Ina Minxolli

Ky program financohet nga Bashkimi Evropian dhe zbatohet nga Akademia e Studimeve Politike dhe partnerët e saj. Pikëpamjet e shprehura në këtë publikim janë përgjegjësi vetëm autorëve dhe në asnjë mënyrë nuk mund të konsiderohet se pasqyrojnë pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

Për më tepër informacion mund të drejtoheni në adresën: www.nrg.asp.al

1. Hyrje

Projekti "Rruga drejt përdorimit eficient vendor të burimeve natyrore" ka në fokus rritjen e njohurive dhe bashkëpunimit të aktorëve të ndryshëm në Shqipëri dhe Kosovë për zbatimin në nivel vendor të politikave kombëtare të efikasitetit të energjisë dhe ndryshimeve klimatike.

Objektivat specifike janë:

- Të ndërtojë kapacitetet e administratës lokale dhe komunitetit lokal në planifikimin dhe zbatimin e masave për efikasitetin e energjisë dhe energjinë e rinovueshme drejt përdorimit të qëndrueshëm të burimeve të energjisë.
- Krijimi i planeve lokale të veprimit gjithëpërfshirës dhe të detajuar për zbatimin e masave të efikasitetit të energjisë me synimin për të reduktuar konsumin e karburanteve fosile dhe reduktimin e ndotjes së ajrit.
- Të pilotojë investimet në efikasitetin dhe burimet e rinovueshme të energjisë (BRE) në mënyrë që të jenë një terren mësimor për teknologjitë.
- Rritja e ndërgjegjësimit dhe shkëmbimi i njohurive ndërmjet aktorëve.

Projekti është ndërtuar mbi idenë e krijimit të një mekanizmi të qëndrueshëm për dialog dhe konsultim midis të gjithë aktorëve lokalë për efikasitetin e energjisë, energjinë e rinovueshme dhe çështjet e lidhura me klimën, nga niveli i planifikimit deri te zbatimi dhe monitorimi. Ai identifikon status quo-në dhe përpunon idetë për masat e ndërhyrjes për planifikimin, zbatimin, monitorimin dhe raportimin.

Ky vlerësim i nevojave synon të ofrojë një fotografim të situatës së përdorimit të energjisë në nivel vendor në bashkinë Kurbin, informacionit dhe ndërgjegjësimit të autoriteteve si dhe biznesit vendor dhe publikut mbi masat e efikasitetit të energjisë bazuar në intervistat në nivel lokal. Bazuar në një anketë të tillë, ai vlerëson potencialin për ndërhyrje dhe rekomandon përmirësime – nga politikat lokale deri te veprimet në nivel vendor

2. Kuadri ligjor dhe institucional

Pesë dimensionet e Unionit të Energjisë janë: I. siguria e energjisë; II. tregu i brendshëm i energjisë; III. eficienta e energjisë IV. dekarbonizimi; dhe V. kërkimi, inovacioni dhe konkurrueshmëria. Në mënyrë të përmbledhur, mund të themi se ekzistojnë në vendin tonë politika dhe ligje për secilin prej pesë dimensioneve të Unionit të Energjisë.

Konteksti i politikave:

Shqipëria është përfshirë në procesin e krijimit të një tregu të brendshëm mbështetës në fushën e energjisë dhe në garantimin e sigurisë së energjisë, eficientës së energjisë dhe mbrojtjes së mjedisit, përfshirë këtu edhe reduktimin e shkarkimeve të GES të përshkuara dhe paraqitura në një sërë masash të planifikuara dhe investimesh të identifikuara në dokumente politike të ndryshme. Strategjia Kombëtare e Energjisë, Plani i Dytë dhe i Tretë i Veprimit për Eficientën e Energjisë, Plani i Konsoliduar i Veprimit për Burimet e Rinovueshme të Energjisë, Plani Kombëtar për Zbutjen e Gazeve me Efekt Serrë dhe Strategjia e Transportit kanë përcaktuar objektiva dhe pikësynime për rritjen e sigurisë së furnizimit me anë të investimeve në sektorin e energjisë elektrike, penetrimit të gazit në tregun shqiptar dhe rritjes së përqindjes së BRE-ve dhe EE-së, pasuar nga një reduktim në shkarkimet e GES.

Ligji nr. 155/2020 “Për ndryshimet klimatike” ka hedhur bazat për transpozimin e Rregullores “Për qeverisjen e Unionit të Energjisë” (Rregullorja për Qeverisjen) dhe të legjislacionit përkatës të BE-së për ndryshimet klimatike.

Për implementimin dhe zbatimin e plotë të politikave për energjinë dhe klimën, legjislacioni dytësor për eficientën e energjisë, përfshirë këtu edhe performancën e energjisë në ndërtesa, është miratuar plotësisht gjatë vitit 2020, ndërsa legjislacioni dytësor për burimet e rinovueshme të energjisë është ende në hartim e sipër ose nuk ka filluar ende të hartohet.

Struktura institucionale për planifikimin dhe raportimin e politikave dhe masave në lidhje me energjinë dhe klimën është në zhvillim e sipër. Institucionet dhe profesionet në vijim, të cilat janë krijuar me ligj, mbeten ende për t’u themeluar në praktikë: Agjencia përgjegjëse për Burimet e Rinovueshme të Energjisë, Operatori i Energjisë së Rinovueshme, shoqëritë elektroenergetike, Instituti Shkencor i Hidrokarbureve, operatorët e gazit natyror.

Konteksti ekonomik:

Zhvillimi dhe zbatimi i politikave kombëtare të energjisë dhe hartimi i PKEK-së do të ndikojnë ndjeshëm në rritjen ekonomike në sektorë të ndryshëm të ekonomisë. Shumë investime që janë parashikuar të realizohen në të gjithë sektorin e energjisë do të kenë një

ndikim të madh në rritjen e PPB-ve sektoriale, gjenerimin e të ardhurave dhe rritjen e forcave punëtore në fusha të ndryshme.

Politikat dhe masat që lidhen me ndërtimin dhe rinovimin e ndërtesave, si dhe me ndërtimin e sistemeve fotovoltaike, do të kontribuojnë ndjeshëm në krijimin e punëve ekologjike. Reduktimi i varësisë nga importet e energjisë do të kontribuojnë jo vetëm në rritjen e sigurisë së furnizimit me energji, por edhe në rritjen e stabilitetit makroekonomik dhe politik të vendit përmes zvogëlimit të deficitit në buxhetin e brendshëm.

Konteksti mjedisor:

Politikat energjetike të Shqipërisë ndjekin tri objektiva:

- i) mbështetja për zhvillimin e përgjithshëm të ekonomisë,
- ii) rritja e sigurisë së furnizimit me energji,
- iii) mbrojtja e mjedisit.

Burimet e rinovueshme të energjisë, sidomos ato të ndryshme nga burimet hidrike, janë një zgjidhje e mundshme për reduktimin e varësisë strategjike nga importet e energjisë dhe zbutjen e ndikimit të ndryshimeve klimatike që rezultojnë në prodhim hidroenergjetik të pasigurt. Megjithatë, ka disa konflikte interesi me objektivat e mbrojtjes së mjedisit, të cilat duhet të trajtohen siç duhet.

Konteksti social:

Rritja e nivelit të punësimit, kryesisht përmes investimeve në sektorin e energjisë dhe të ndërtimit, ka sjellë rritje të të ardhurave personale/familjare, duke u shoqëruar kështu me rritje të standardit të jetesës të shoqërisë. Ekziston një lidhje e fortë mes mirëqenies personale dhe asaj sociale, çka nënkupton se investimet jo vetëm që krijojnë vende pune, por edhe ndikojnë te të ardhurat e bashkive dhe ato të qeverisë qendrore përmes taksave, tarifave etj. dhe përdorimit të tyre në forma buxhetore për qëllime të tilla si shëndetësia, arsimit etj.

Në mënyrë të veçantë, pikësynimet lidhur me Efiçencën e Energjisë kanë për qëllim reduktimin e konsumit të energjisë për njësi, duke kontribuar kështu në furnizimin me energji të përballueshme dhe reduktimin e varfërisë.

Kuadri ligjor i Komunitetit të Energjisë për energjinë dhe klimë

Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë me ndihmën e Bankës Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim (BERZH) ka rishikuar Ligjin për Efiçencën e Energjisë (Nr. 124/2015, 12.11.2015, i ndryshuar me Ligjin Nr. 28/2021, 08.03.2021), duke u përafëruar pjesërisht me dispozitat e Direktivës 2012/27/BE të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit të 25 tetorit 2012 mbi efiçencën e energjisë, duke ndryshuar Direktivat 2009/125/EC dhe 2010/30/BE dhe duke shfuqizuar Direktivat 2004/8 /KE dhe 2006/32/KE.

Ligji “Për eficiencyn e energjisë” (legjislacioni zbatues)

Për sa i përket legjislacionit në zbatim, janë miratuar aktet e mëposhtme:

- Krijimi i bazës së të dhënave të centralizuar për monitorimin, verifikimin dhe raportimin, e **cila është në fazën e hartimit** (neni 8(6)).
- Modeli për planet e veprimit dhe raportet e progresit vendor për eficiencyn e energjisë Neni i ri 9(1)(3) i ligjit i cili është në përgatitje e sipër nga Ministria e Infrastrukturaes.
- Inventarizimi i objekteve të pushtetit qendror Neni i ri 9 pika 1 pika 4 e ligjit i **cili është në fazën e hartimit** nga Agjencia për Eficiency Energjetike të Republikës së Shqipëria.
- Udhëzim për raportimin nga konsumatorët e mëdhenj të energjisë Neni 28(3) i Ligjit, i cili **është në fazën e hartimit** nga Agjencia për Energji.

Ligji për Performancën e Energjisë në Ndërtesa – (akt nënligjor)

Bazuar në ligjin nr. 116/2016, datë 10.11.2016 “Për performancën energjetike në ndërtesa”, me Urdhrin e Ministrit të Infrastrukturaes dhe Energjisë nr. 92, datë 13.10.2017, u ngrit një grup teknik pune për përgatitjen e legjislacionit në zbatim. për performancën energjetike në ndërtesa. Grupi i punës asistohet nga programi REEPP dhe Sekretariati në përgatitjen e nenit 4(6) zbatues për “Vendimin për miratimin e kategorive të ndërtesave që do të përjashtohen” dhe **drafti është në përgatitje e sipër**.

Ligji i ndryshuar për EED ka ofruar bazën ligjore për fillimin e mbledhjes së të dhënave. Deri më tani Agjencia për Eficiency të Energjisë ua ka dërguar kërkesën komunave kryesore dhe ka filluar të krijojë bazën e të dhënave për ndërtesat. Kjo bazë të dhënash më vonë do të shërbejë për të pasur një pasqyrë të detajuar të stokut të ndërtesës dhe për të filluar Auditimin e EE dhe rinovimin.

Lidhur me detyrimet për EE (neni 7) Ministria e Infrastrukturaes dhe Energjisë ka miratuar ligjin për EED më 08.03.2021 dhe ka përfshirë skemat e detyrimeve në të. **Deri më tani nuk është bërë asnjë përparim tjetër në lidhje me nenin 7.**

Masa jo legjislative

Disa projekte të eficiencys së energjisë janë në zhvillim e sipër.

- Projekti “Zhvillimi i një mekanizmi financimi për ndërtesat publike me efikasitet energjetik në Shqipëri” u financua nga Banka Botërore. Objektivi i këtij aktiviteti është

informimi dhe lehtësimi i vendimmarrjes për mekanizmat e financimit të qëndrueshëm për efikasitetin e energjisë (EE) në sektorin e ndërtesave publike. Kjo do të shërbejë edhe si një mjet i mundshëm për zgjerimin në ndërtesa banimi në të ardhmen.

- Smart Energy Municipals është një projekt i financuar nga Ambasada e Zvicrës. Rezultatet e pritura në nivel rezultati dhe prodhimi janë *Rezultati 1* : Zbatimi i politikës kombëtare të energjisë mbështetet në nivel lokal. *Rezultati 2*: Bashkëpunimi pilot përfitojnë nga një sistem i menaxhimit të energjisë që mundëson zgjerimin e mëtejshëm
- Studimi dhe Masa e Fondit të Ekspertëve për “Menaxhimin e Energjisë në Komuna” nga Gjermania/GIZ, forcon kapacitetet e partnerëve në efikasitetin e energjisë dhe për të planifikuar, prioritetizuar dhe zbatuar masa selektive të efikasitetit të energjisë në nivel komunal në 12 komunat.
- Programi Rajonal: “ORF Efikasiteti i Energjisë” nga GIZ. Aktorët përkatës politikë dhe të shoqërisë civile në Evropën Juglindore përfitojnë gjithnjë e më shumë nga rrjetet rajonale për zbatimin e standardeve të BE-së në fushën e klimës mbrojtjes.
- Projekti për zëvendësimin e pompave me efikasitet të lartë Agjencia për Efikasitetin e Energjisë, në kuadër të investimeve mbështetëse për përmirësimin e efikasitetit energjetike, ka bërë investime në 9 ujësjellës në bashkitë Tepelenë dhe Memaliaj
- Projekt pilot për përmirësimin e Efikasitetit të Energjisë në impiantet e trajtimit të ujërave të zeza në bashkinë e Durrësit.
- Projekti pilot për instalimin e sistemit të ndriçimit, parkingut, furnizimit me energji elektrike
- Studim për krijimin e rrjetit për vendosjen e stacioneve të karikimit të makinave elektrike
- Projekt ide për elektrifikimin e linjave të transportit urban dhe ndërhyrjet në Bashkitë Tiranë, Vlorë, Durrës.
- Interreg IPA II Programi i Bashkëpunimit Ndërkufitar Greqi-Shqipëri 2014-2020. Objektivi i projektit është zbatimi i investimeve në shkallë të vogël nZEB (ndërtesa gati zero energjie)
- Studimi i fizibilitetit dhe zbatimi i projektit të sistemit të ngrohjes së Korçës pa lëndë drusore. Ky projekt është faza përfundimtare dhe synon të zëvendësojë përdorimin e druve të zjarrit për ngrohje, si material bazë që përdoret
- Standardet e ndriçimit urban dhe rrugor në Republikën e Shqipërisë.
- Projekt për llogaritjen e kostos optimale për kushtet minimale në ndërtesa. Në vijim të përmirësimit të punës për realizimin e parametrave të efikasitetit të energjisë në godina në bashkëpunim me Universitetin Politeknik të Tiranës, po hartohen standardet për kushtin minimal të efikasitetit në ndërtesa. Vendosja e këtyre standardeve do të rrisë cilësinë e ndërtimit si dhe do të reduktojë konsumin e energjisë elektrike si dhe mjedisin ndotjes.

- Projekt pilot për ndërtimin e një pallati me “0 Energy” (çelësat në dorë). Ky projekt konsiston në ndërtimin e një godine të re AEE me konsum afër zero energjie. Realizimi i projektit është paraparë të realizohet gjatë 2022.

Gjendja e Zbatimit

(Vlerësimi i Sekretariatit të Komunitetit të energjisë për Shqipërinë)

1. Shqipëria bëri përparim me miratimin e ndryshimeve legislative që transpozojnë Direktivën 2012/27/BE dhe miratimin e akteve nënligjore që zbatojnë performancën e energjisë së Direktivës së Ndërtesave.
2. Progresi u arrit gjithashtu në zbatimin e auditimeve të energjisë dhe prodhimin e certifikatave të performancës së energjisë të ndërtesës.
3. **Me legjislacionin parësor në vend, Shqipëria duhet të zhvendosë fokusin e saj në zbatim:** miratimi i akteve nënligjore për të zbatuar ligjin e efciences së energjisë, përfshirë krijimin e skemës së detyrimit të efciences së energjisë, si dhe një mekanizëm monitorimi dhe raportimi.
4. **Miratimi i rregulloreve të reja të etiketimit mbetet gjithashtu një përparësi.**
5. Vendi duhet të përqendrohet në përfundimin në kohë dhe miratimin e Planit të tij të Integruar Kombëtar të Energjisë dhe Klimës (NECP), i cili është i rëndësishëm për hartimin dhe zbatimin e objektivave të efciences së energjisë dhe masave të politikave deri në vitin 2030.
6. Ndryshimet në Ligjin e Efciences së Energjisë të miratuar në Mars 2021 Direktiva e Transpozuar 2012/27/BE. 2030 Synimet e efciences së energjisë si dhe objektivat e rinovimit për ndërtesat publike do të vendosen si pjesë e NECP. **Synimet dhe masat e politikave për detyrimin e efciences së energjisë nuk janë zhvilluar.** Raporti Pestë Vjetor i Progresit nuk iu dorëzua në kohe Sekretariatit.
7. Shqipëria miratoi akte nënligjore që zbatojnë ligjin 2016 për performancën e energjisë të ndërtesave, përfshirë metodologjinë për llogaritjen dhe përcaktimin e kërkesave minimale të performancës së energjisë dhe certifikimin e ndërtesave. **Një strategji afatgjatë e rinovimit të ndërtesave nuk është miratuar.**
8. **Asnjë kornizë financimi (fondi shtetëror) për efciencen e energjisë nuk ekziston.** Ndryshimet në ligjin e efciences së energjisë promovojnë zhvillimin e tregut ESCO, me një rol të fortë lehtësues nga agjensia e efciences së energjisë. Disa programe ndërkombëtare të ndihmës teknike dhe investimeve mbështesin përmirësime të efciences së energjisë, veçanërisht në sektorin e ndërtesave.
9. **Nuk ka asnjë përparim në lidhje me azhornimin e ekzistues,** ose miratimin e rregulloreve të reja siç kërkohet nga vendimet e Këshillit Ministror të miratuar në Shtator 2014 dhe Nëntor 2018.
10. **Shqipëria nuk ka sisteme të ngrohjes ose ftohjes** së rrethit. Ndryshimet e vitit 2021 të Ligjit për Efciences se Energjisë parashikojnë zhvillimin e udhëzimeve dhe një vlerësim gjithëpërfshirës të potencialit për aplikimin e kogjenerimit me efciencë të lartë dhe ngrohjes dhe ftohjes eficiente deri në prill 2022.

Përgjithësisht në Shqipëri në fushën e Eficencës së Përdorimit të Energjisë evidentohet:

- Zbatimi jo i plote i ligjit ekzistues për Efiçencën e Energjisë;
- Mungesa e krijimit të Fondit të Efiçencës së Energjisë;
- Mungesa në zbatimin e Kodit Energjetik të Ndertesave në fushë të gjere;
- Mangesi në drejtim të kryerjes së monitorimeve dhe auditimeve energjetike për konsumatorët e mesëm dhe të mëdhenj, si dhe mungesa në sistemin e çertifikimit për audituesit e energjisë dhe shërbimeve energjetike;
- Mungesa e procedurave të përshtatshme për prokurimin e pajisjeve efiçente;
- Mangesi në përmirësimin e efiçencës së energjisë nëpërmjet shërbimeve energjetike;
- Mangesi në drejtim të zbatimit të detyrimeve dhe përfshirjen e qeverisjes vendore

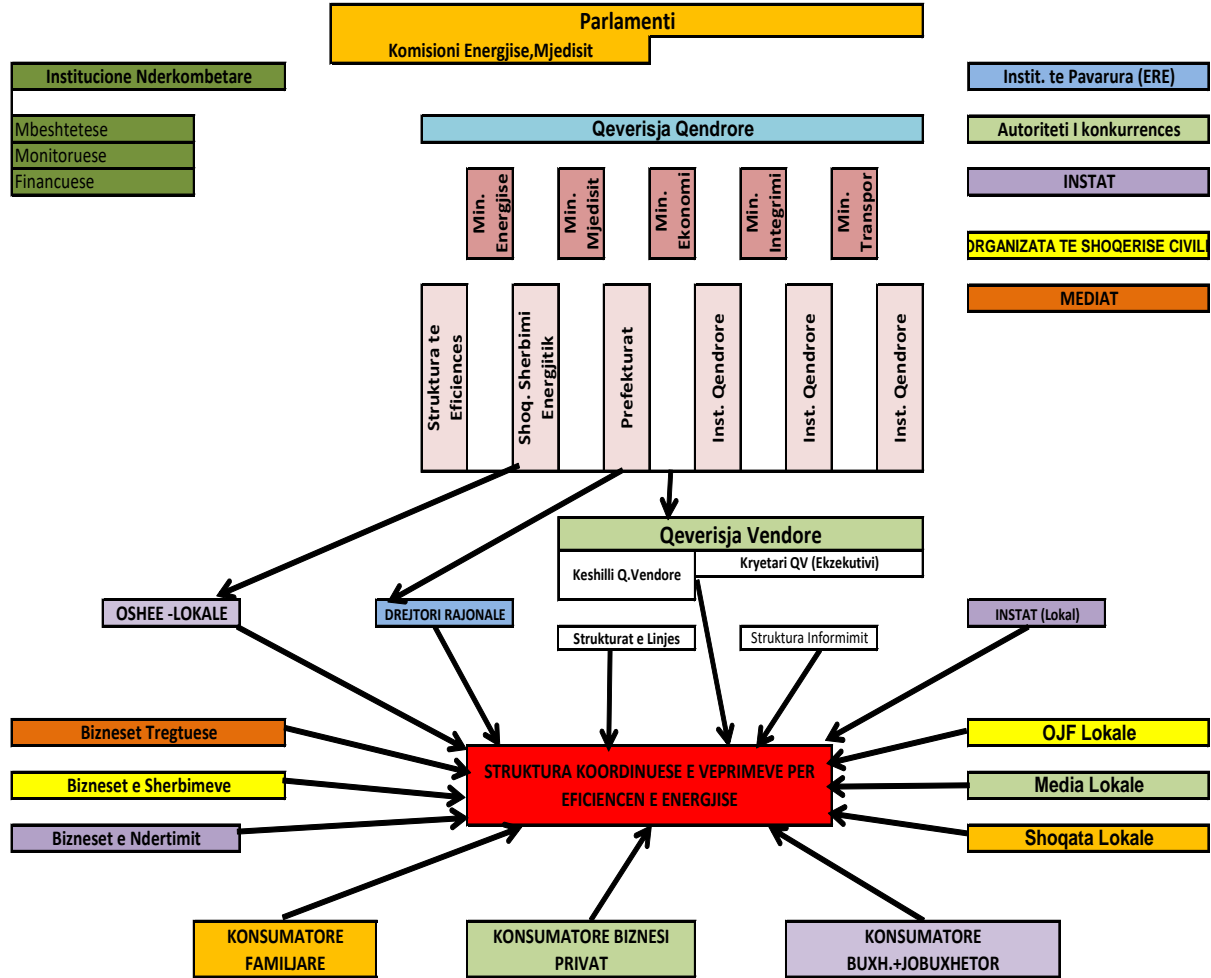
3. SITUATA NE BASHKINE KURBIN

ANALIZA "SWOT" NE FUSHEN E PERDORIMIT EFICIENT TE ENERGIJISE NË BASHKINË KURBIN	
Anet e Forta	Dobesite
<i>Cfare avantazhesh kemi? Cfare behet mire? C'fare burimesh e asetesh jane te disponueshme?</i>	<i>Me cfare disavantazhesh perballemi? Cfare mund te behet me mire? Cfare burimesh dhe kapacitetesh na mungojne?</i>
Vullneti i Qeverisjes Qendrore e Vendore për përdorimin efiçent të energjisë	Mangesi në plotësimin e kuadrit Ligjor e Nenligjor
Mbeshtetja e Institucioneve Nderkombetare	Fuqi investuese e limituar
Interesi i të gjithë konsumatorëve dhe bizneseve tregtare e të shërbimeve	Organizim i pa konsoliduar
Kultura e "nikoqirllekut" si cilësi e kësaj zone	Informim i pa mjaftueshëm
Shembuj të gatshëm për implementim	Mangesi në tregun e shërbimeve
Mundësi kreditimi nga institucionet financiare.	Mungesa e të dhënave të sakta dhe e përditesimit të tyre
Te ardhurat e kufizuara imponojnë kursim duke përdorur me efiçencë energjinë.	Mungesa të indikatorëve të matjes së performancës
Kosto e ulët në organizimin e projekteve që stimulojnë përdorimin efiçent	Norma të larta interesi nga institucionet financiare
Shoqëri e zhvilluar civile dhe kapacitete njerzore	Kontroll i dobët dhe i pa konsoliduar i cilësive së mallrave e shërbimeve
	Mungesa e besimit qytetar për garantimin e cilësive

Mundesite	Rreziqet
<i>Cilat jane tendencat ekonomike, sociale, ambjentale dhe teknologjike qe mund te na ndihmojne? Cilat jane mundesite e parashikuara nga politikat kombetare apo rajonale? C'fare mundesishe jane parashikuar nepermjet investimeve te axhensive te huaja apo private?</i>	<i>Cilat jane tendencat ekonomike, sociale apo ambjentale qe mund te na cojne prapa? Cilat jane veprimet e qeverisjes qendrore rajonale apo te bashkive fqinje qe mund te perbejne rrezik per bashkine tone?</i>
Shfrytëzimi i eksperiencave të huaja	Vonesa në plotësimin e kuadrit Ligjor e Nenligjor
Mundësia e mjeteve të informimit	Mos organizimi i plote i aktoreve
Egzistenca e tregut të materialeve	Neglizhimi i mos zbatimit të kuadrit ligjor
Shfrytëzimi i mundësive të kreditimit	Deshtimi i perpjekjeve për informim intensiv
Shfrytëzimi i programeve të ndihmes	Mos aplikimi i auditimeve.
Mundësia e aplikimit të incentivimeve	Mos koordinim i bashkepunimit nderinstitucional dhe me aktoret e tjere.
Mundësia e angazhimit të kapaciteteve njerzore	Mos venia në punë e institucioneve qendrore.
Interesi i konsumatoreve në një linjë me interesin e Qeverisjes	Mos aplikimi i elementeve të matjes së performances

- Bashkia e Kurbin nuk ka një qasje strategjike apo plan lokal veprimi lidhur me eficiencën e energjisë, prandaj ekspertiza dhe njohuritë do të sigurohen përmes projektit.
- Në kuader të projektit është parashikuar të ndihmohet Bashkia e Kurbin për ndertimin e një draft strategjie lokale të përdorimit të energjisë
- Në kronologjinë e zhvillimit të projektit janë pershkruar fazat e planifikimit strategjik ashtu siç rekomandohet edhe në eksperiencat e tjera të sygjera.

AKTORET E IDENTIFIKUAR QE MUND TE BASHKEPUNOJNE NE DREJTIM TE PERDORIMIT EFICIENT TE ENERGIJSE

4. Analiza e situatës së konsumit të energjisë dhe ndërgjegjësimit

METODOLOGJIA E INTERVISTIMIT

1 Ne cdo qytet do realizohen rreth 300 intervista (200-Familjare dhe 100-biznese)

1. Nga intervistat te mund te analizohen kryesisht:

Per konsumatoret familjare dhe bizneset te mundesohet informacion rreth:

- Konsumi dhe efekti i pritshem me aplikimin e perdorimit efficient te energjise.
- Nevojave te Informimit te publikut lidhur me eficiencen e energjise.
- Gadishmerise se publikut per te investuar ne drejtim te perdorimit efficient te energjise.
- Grupimit te konsumatoreve sipas mundesise per perdorimin efficient te energjise.
- Efektet ne permiresimin e konstruktit te ndertesave
- Efektet ne permiresimin e ngrohjes/ftohjes se ajrit
- Efektet ne ndricim te banesave
- Efektet ne pajisjet e ngrohjes se ujit
- Efektet ne pajisjet e gatimit
- Efektet ne perdorimin e pajisjeve elektronike
- Propozime lidhur me aplikimin e perdorimit efficient te energjise.

3 Si do te perzgjidhen te intervistuarit

Intervistat per konsumatoret familjare.

50% e intervistave do te realizohen ne sportelet ku paguhet energjia elektrike, posta etj

25% e intervistave do te kryhen me mesues ne shkollat e qytetit

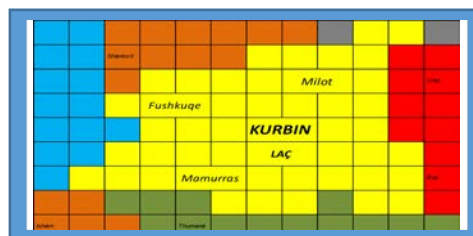
25% e intervistave do te kryhen ne institucionet qendrore e vendore

Intervistat per bizneset

50% e intervistave do te kryhen ne bizneset e sherbimeve (bar, restaurante, hoteleri etj)

50% e intarvistave do te kryhen te bizneset e tregetimit me pakice

Shperndarja e Pyetsoreve sipas Njesive Administrative			
	Nr.Pyetsoreve Gjithsej	Nr.Pyets. Familjare	Nr.Pyets.Biznese
LAÇ	195	125	70
MAMURRAS	35	25	10
MILOT	35	25	10
FUSHKUQE	35	25	10

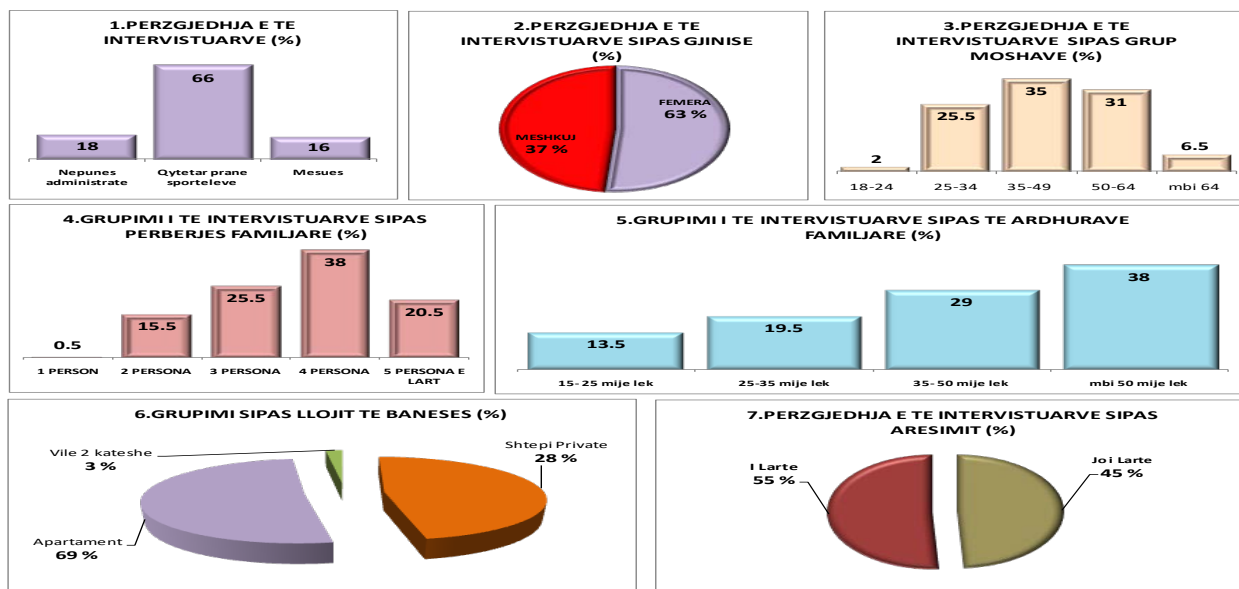

4, Kritere qe duhen patur parasysh ne perzgjedhjen e te intervistuarve

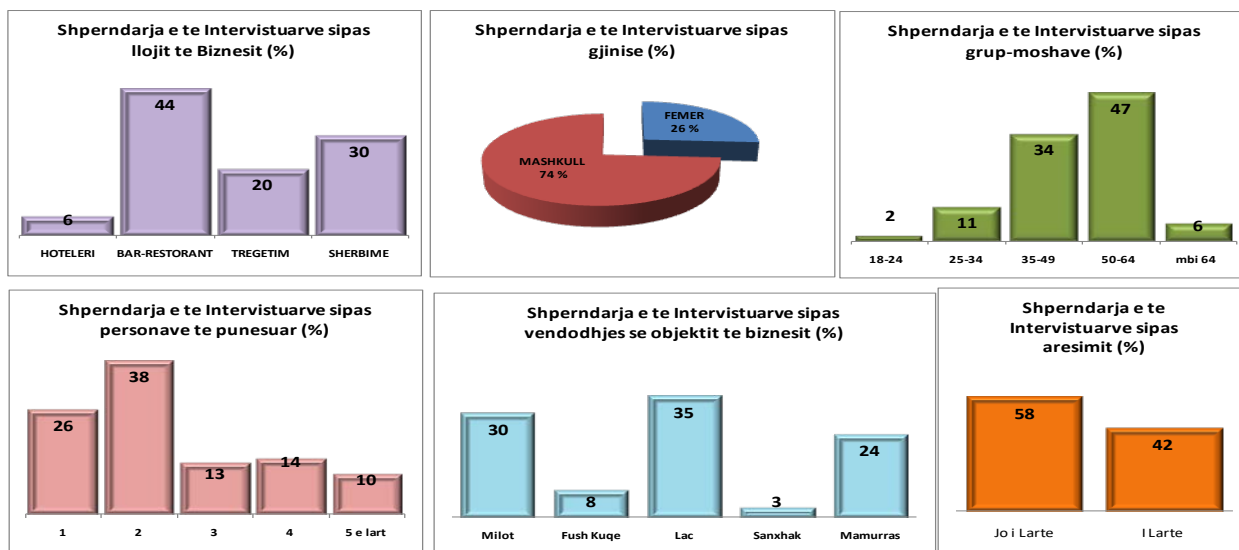
- Shperndarja e barabarte e te intervistuarve nga pikpamja e shperndarjes territoriale.
- Te ruhet sa me shume raporti 50/50 ndermjet te intervistuarve femra/meshkuj
- Te tentohet drejt raportit 70/30 ndermjet te intervistuarve kryefamiljare /jokryefamiljare
- Te tentohet raporti 60% te moshes 30-50 vjec e 40% te moshes 50-70 vjec
- Te tentohet raporti 60/40 ndermjet te intervistuarve me aresim te larte/arsim te mesem.
- Te tentohet raporti 40/60 ndermjet te intervistuarve me perberje familjare 3 dhe 4 persona
- Te tentohet raporti 60/40 i te intervistuarve me te ardhura nen/mbi mesataren.

ANALIZA E PYETSOREVE DHE INTERVISTAVE TE GRUPIMEVE PËRFAQSUESE

PERZGJEDHJA FAMILJARET

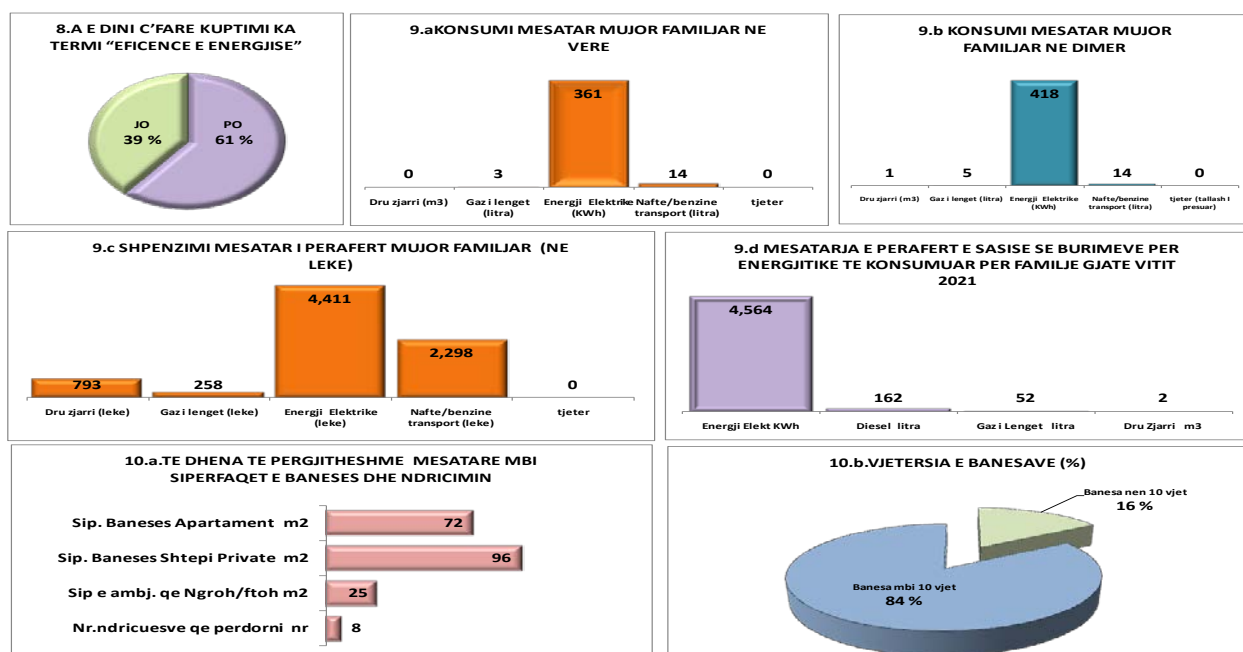
PERZGJEDHJA BIZNESI

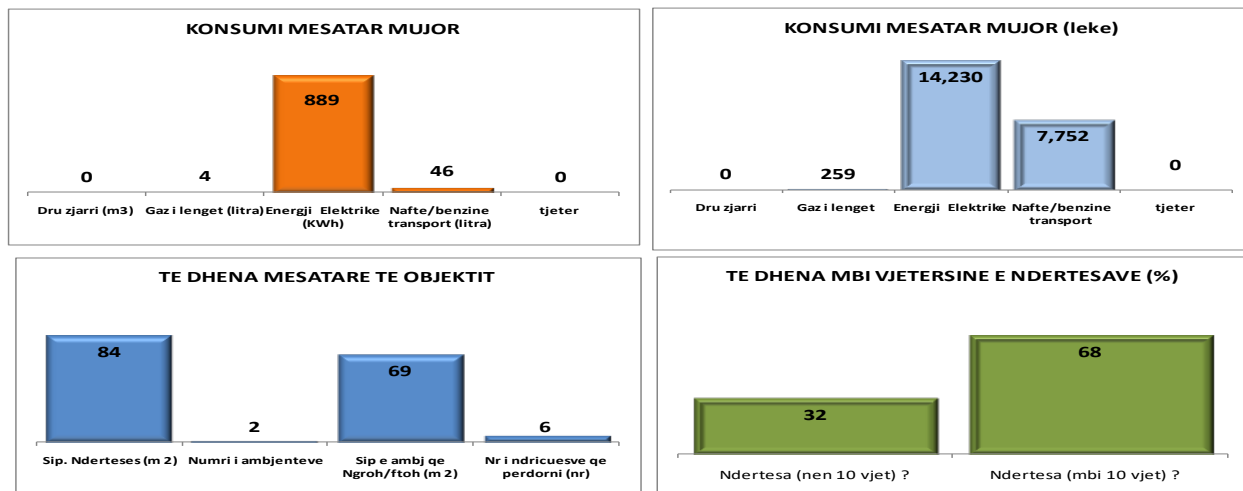
KOMENTE

- Perzgjedhja e te intervistuarve ploteson mjaftueshem kriteret e paravendosura duke krijuar nje grupim perfaqesues (sample).
- Shprehja e gjendjes dhe konsideratave te ketij grupimi besojme se i afrohet ne menyre te konsiderueshme realitetit te pergjitheshem.
- Theksojme se ne perzgjedhjen e te intervistuarve eshte shmangur marrja e mendimit nga personat qe abuzojne me sigurimin e energjise. (kryesisht energjise elektrike)

Te Pergjitheshme (Familjare)

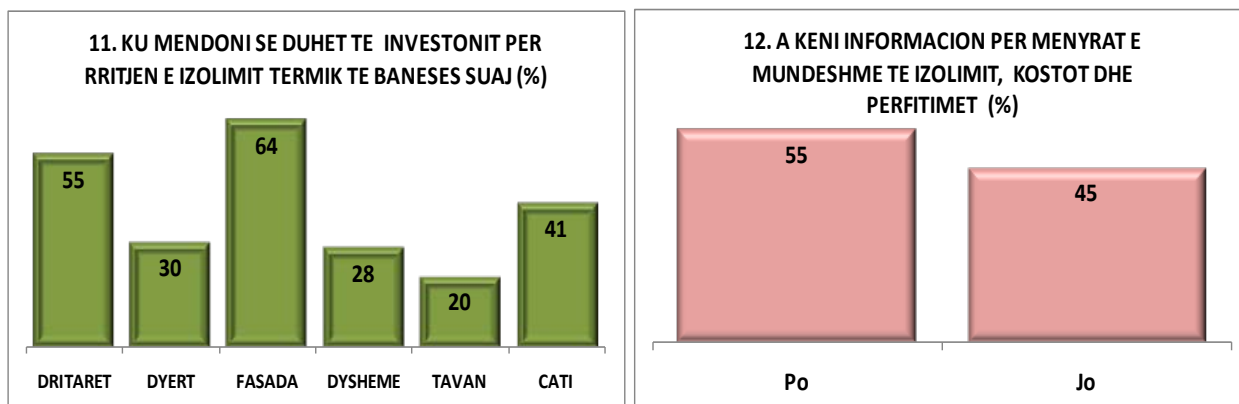
Te Pergjitheshme (Biznese)

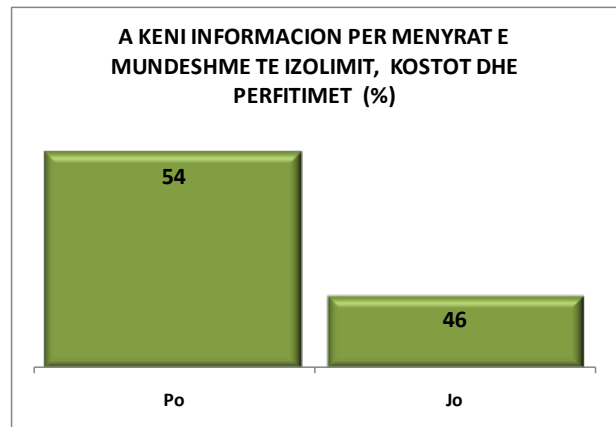
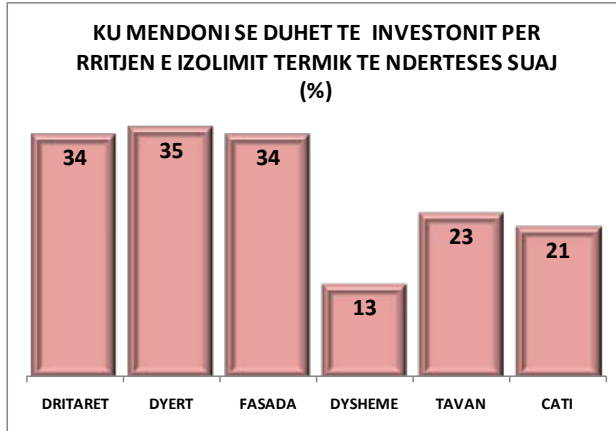
Komente

- Rreth 39 % e te intervistuarve deklarojne moskuptim te termit “Eficence”
- Shpenzimi i perafert mesatar mujor per energji elektrike nga familjaret eshte rreth 4 411 leke/muaj për familjaret dhe 14 230 lekë/muaj për bizneset.
- Ndryshimi ndermjet konsumit te energjise elektrike ne dimer/vere eshte rreth 50 kWh/muaj.
- Siperfaqe e ambienteve qe ngrohet/ftohet eshte afersisht 25 m² –Familjar 69 m² – Bizneset.
- Mbi 84 % te ndertesave te banimit kane nje vjetersi mbi 10 vjet. Biznesi 68 %.

Izolimi i ndertesave (Familjar)

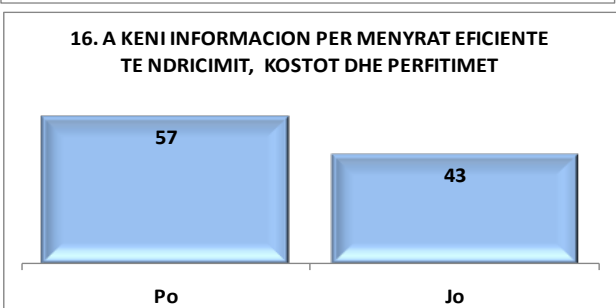
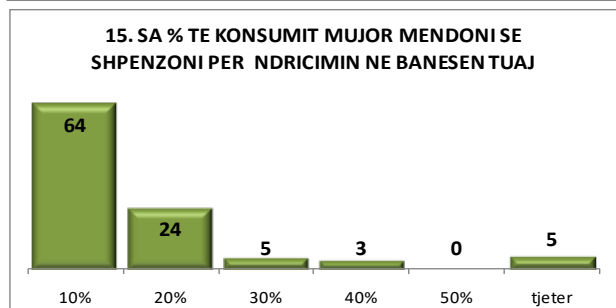
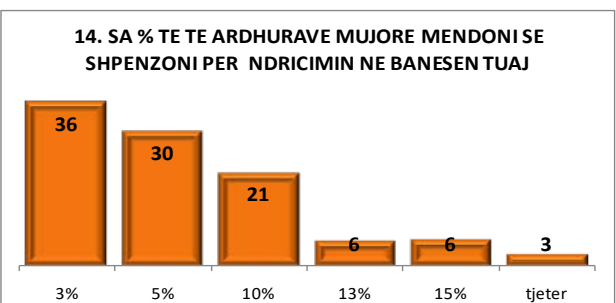
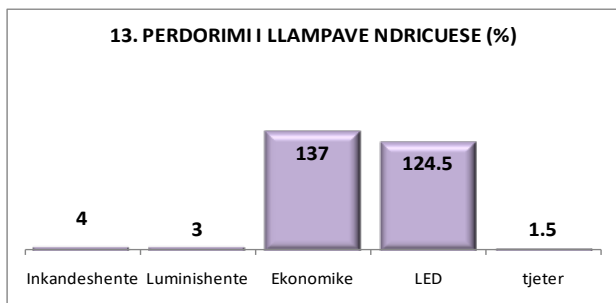
Izolimi i ndertesave Biznese

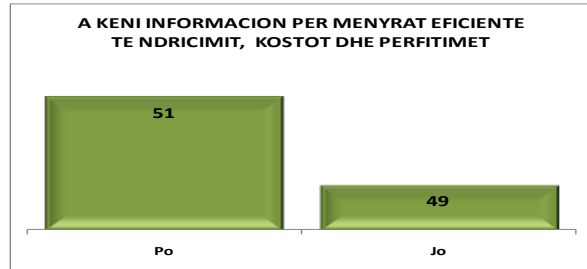
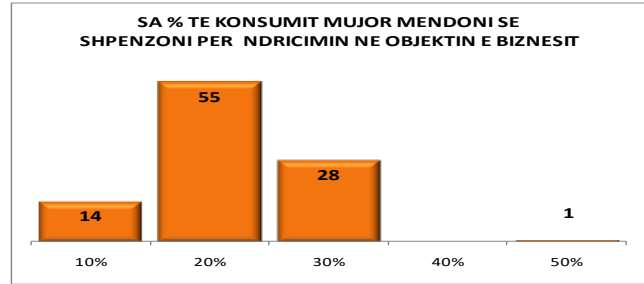
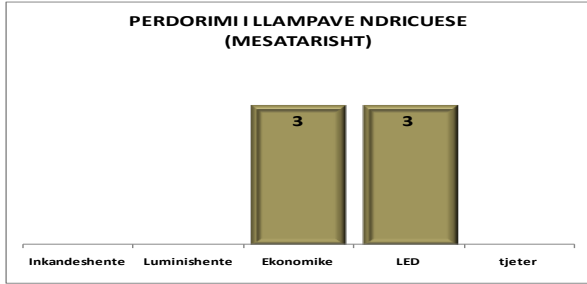
Komente

- Izolimi i ndertesave konsiderohet i rëndësishëm në drejtim të Fasadave, Dyer-Dritareve por edhe Catite, Tavanet dhe Dyshemete vlerësohen konsiderueshëm për tu ndërhyrë me qëllim që të shmangen sa më shumë humbje të energjisë së angazhuar për ngrohje-ftohje.
- Evidentohet nevojë për më shumë informacion të detajuar lidhur me elementet ku duhet ndërhyrë për izolim nga 45 % e Familjareve dhe 46 % të Bizneseve

NDRICIMI (Familjare)

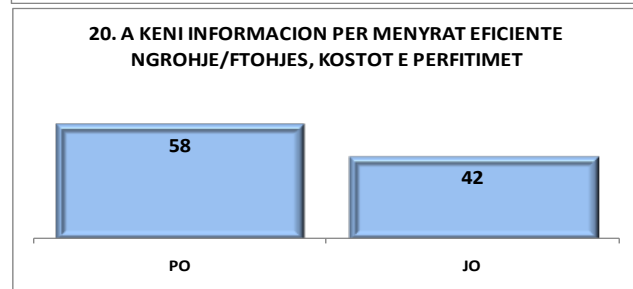
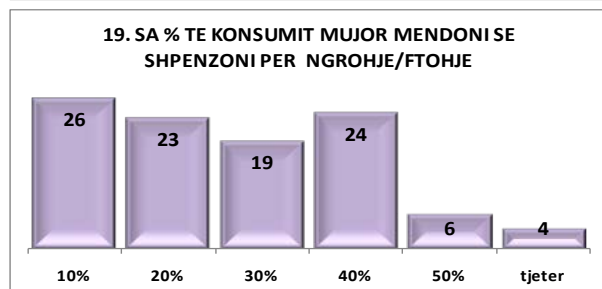
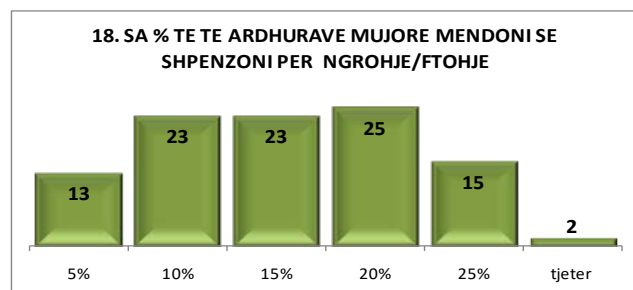
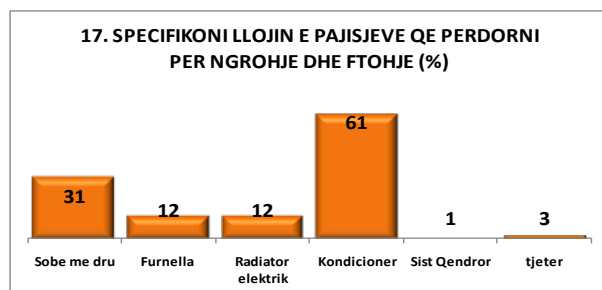
NDRICIMI (Biznese)

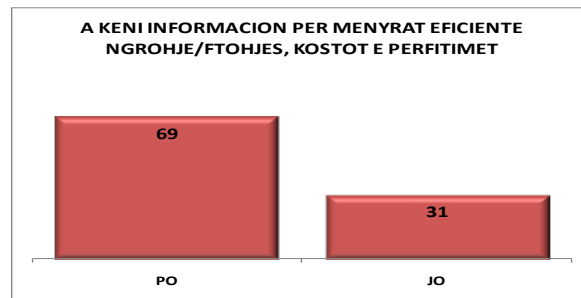
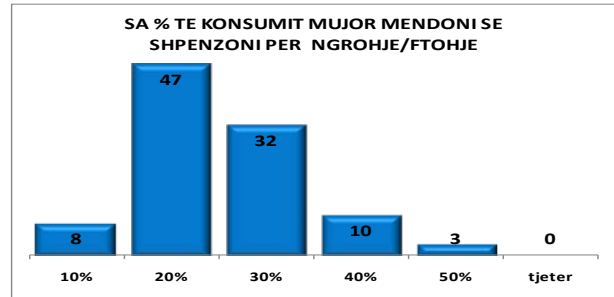
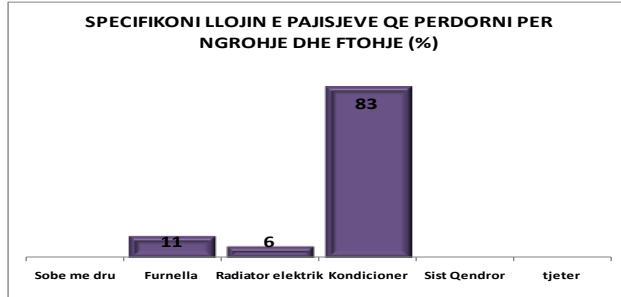
Komente

- Evidentohet se perdorimi I llampave Led dhe Ekonomike aplikohet ne shumicen e Familjareve dhe bizneseve
- Konsumi I energjise per ndricim ze rreth 3 % te te ardhurave familjare dhe 10 % per bizneset
- Edhe Familjaret edhe Bizneset shprehin nevojen per me shume informacion te detajuar lidhur me ndricimin eficient.(rreth 45 %)

NGROHJE/FTOHJE Familjare

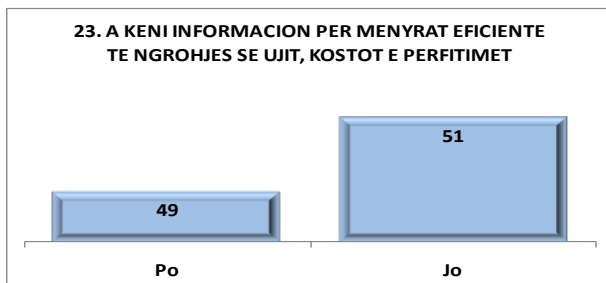
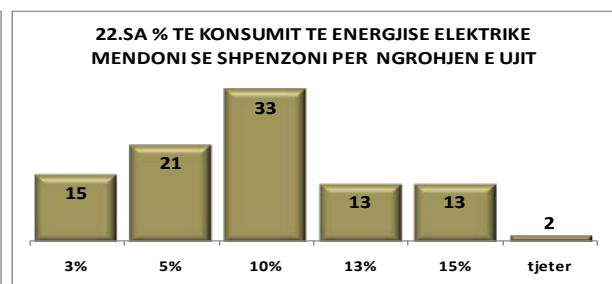
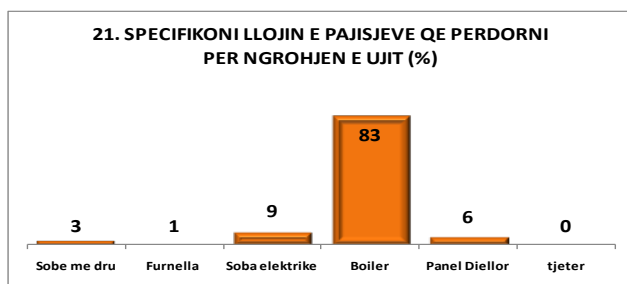
NGROHJE/FTOHJE Biznese

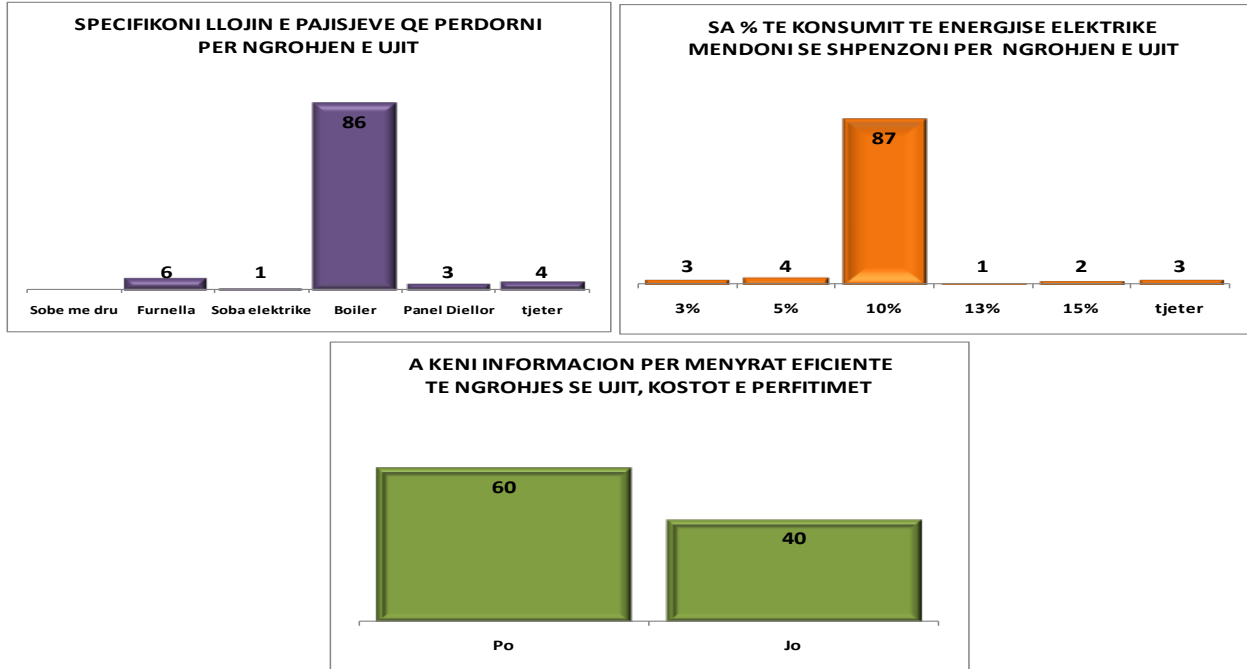
Komente

- Përdorimi i kondicionereve për ngrohje/ftohje është i lartë (61% -Familjaret dhe 83% -Bizneset) duke shpenzuar rreth 24 % të të ardhurave Familjare dhe për bizneset evidentohet një konsum mujor rreth 40 % të konsumit total mujor.
- 42 % e familjareve dhe 31 % e bizneseve nuk janë të informuar mjaftueshëm për përdorimin efiçent të energjisë për ngrohje/ftohje.

NGROHJA E UJIT Familjare

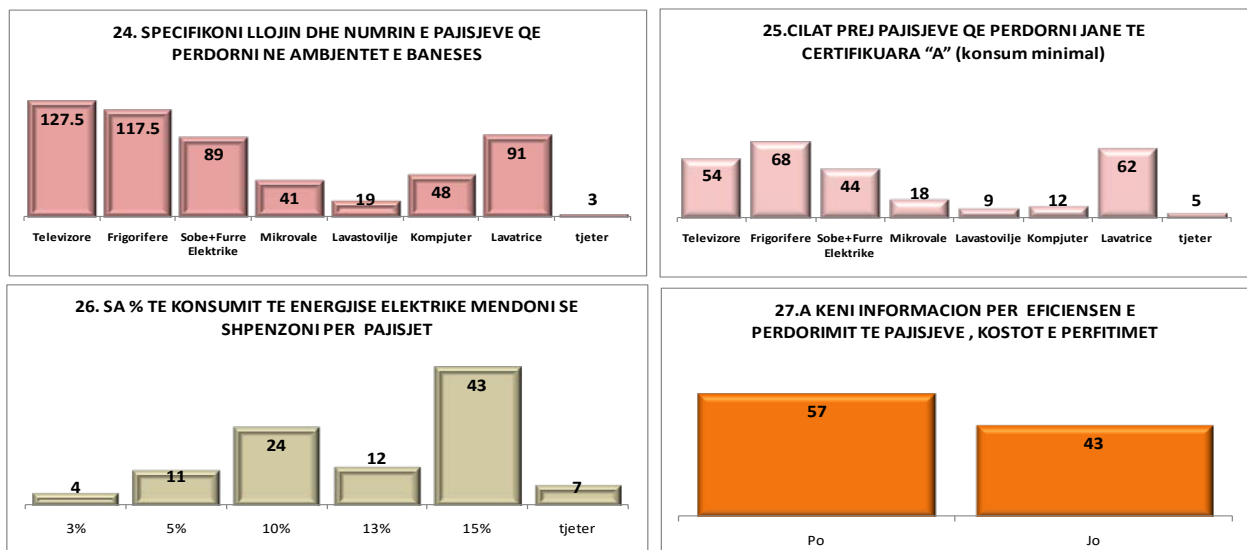
NGROHJA E UJIT Biznese

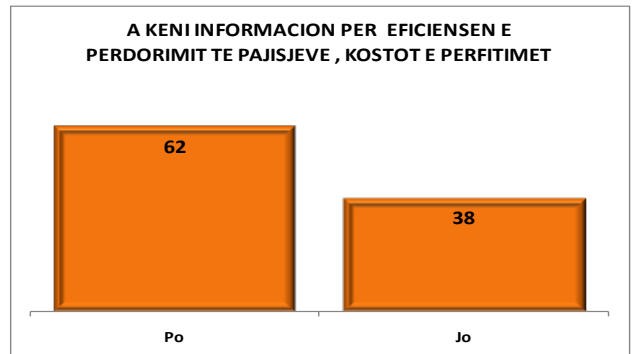
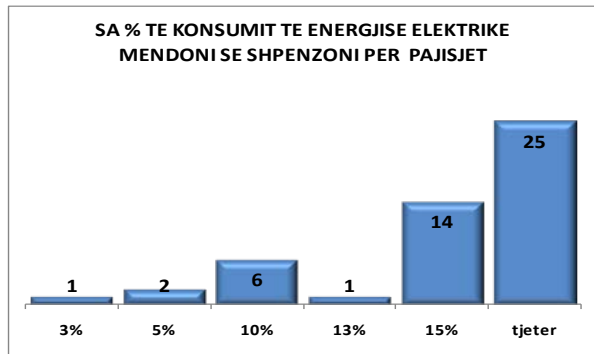
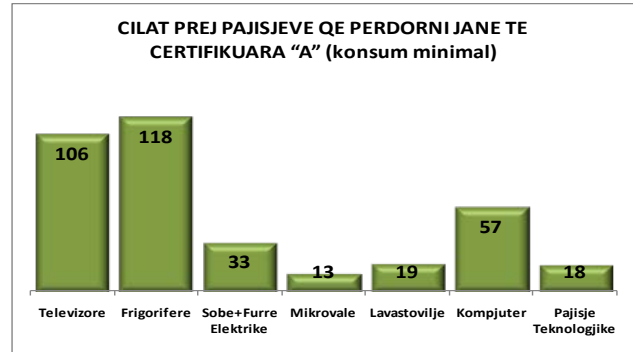
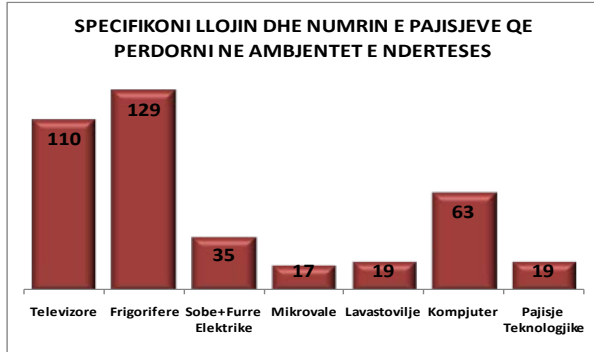
Komente

- Prevalon ndjeshem perdorimi i Boilerave per ngrohjen e ujit (rreth 85 %) duke konsumuar rreth 10 % te energjise nga familjaret dhe bizneset.
- Kerkohet me shume informacion mbi ngrohjen eficiente te ujit nga 51 % e familjareve dhe 40 % e bizneseve.

PAJISJET Familjare

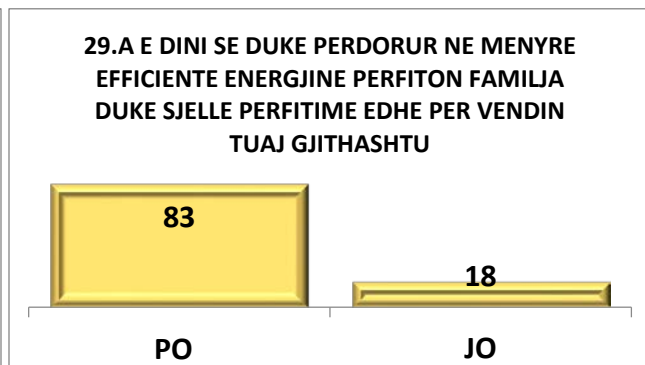
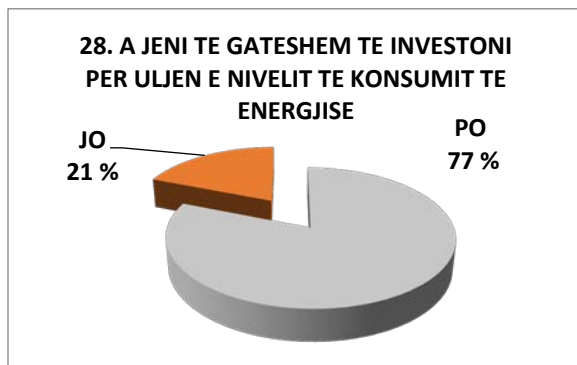
PAJISJET Biznese

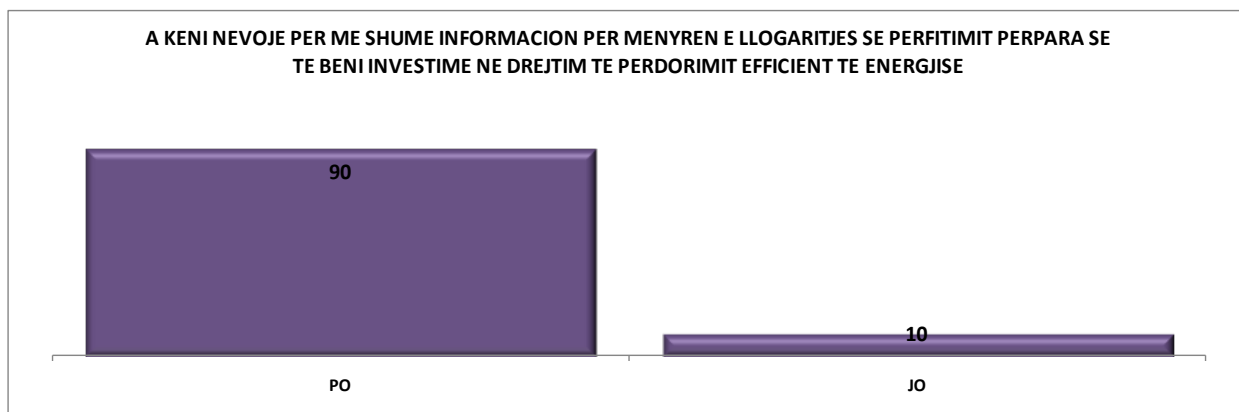
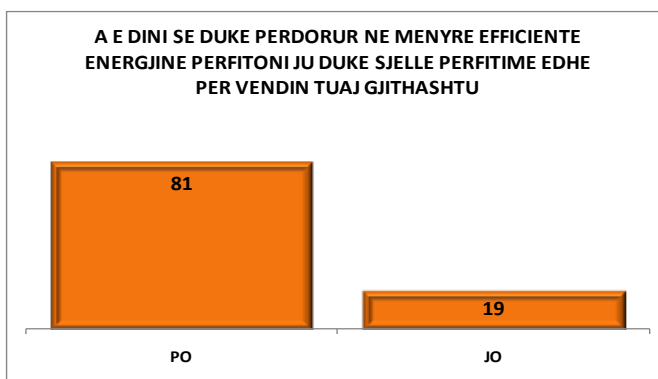
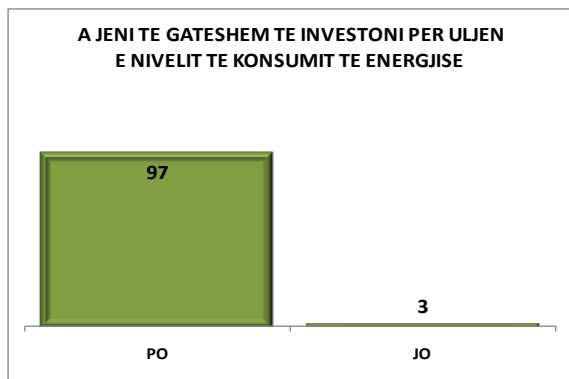
Komente

- Pergjithesisht verehet se tek familjaret rreth 15 % e energjise konsumohet per pajisjet qe perdorin kurse tek bizneset kjo shifer arrin deri ne 25%
- Si familjaret ashtu edhe bizneset shprehen se nuk kane informacion te mjaftueshem per perdorimin eficient te energjise se konsumuar per pajisjet qe perdorin (rreth 40 %)

QENDRIME Familjare

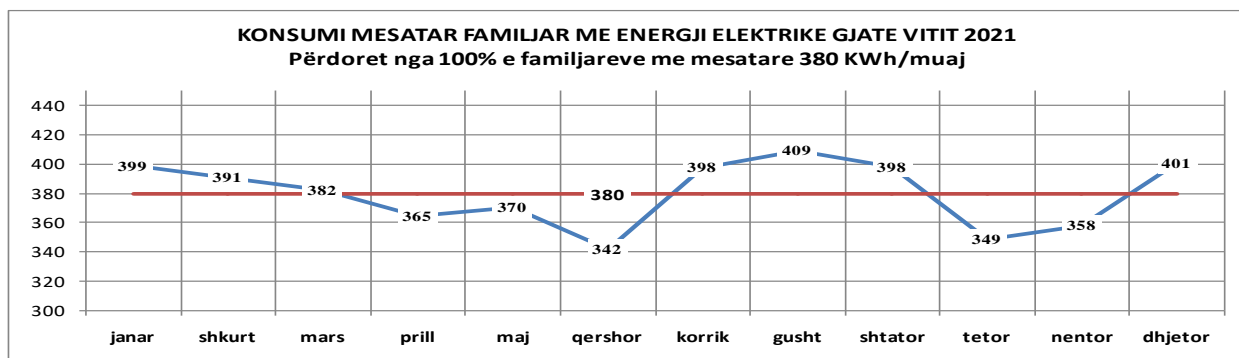
QENDRIME Biznese

Komente

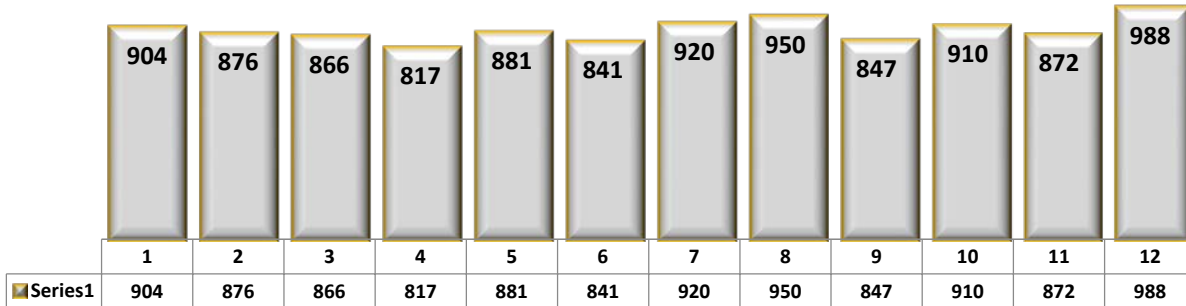
- Gadishmeria per te investuar per te realizuar nje perdorim efficient te energjise shprehet nga 77 % e familjareve dhe 97 % e Bizneseve.
- Mbi 80 % e familjareve dhe bizneseve jane te ndergjegjshem se duke perdorur ne menyre eficiente energjine fitojne ato dhe vendi njekohesisht.
- Rreth 90% e bizneseve kane nevojte te ndihmohen qe te llogarisin paraprakisht vleren e investimit dhe perfitimin e pritshem.

KONSUMI (Familjare)

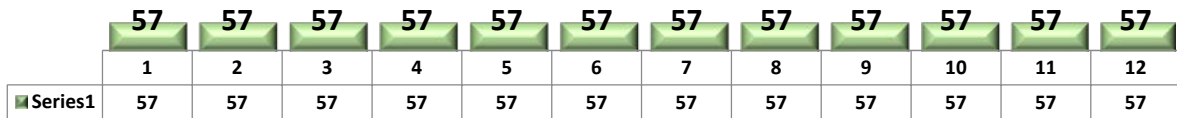

KONSUMI (Biznese)

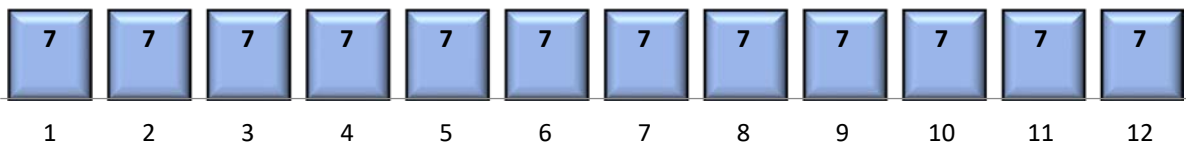
KONSUMI MESATAR MUJOR I BIZNESEVE ME ENERGJI ELEKTRIKE (KWh) (perdoret nga 100% te bizneseve me nje mesatare 889 KWh/muaj)

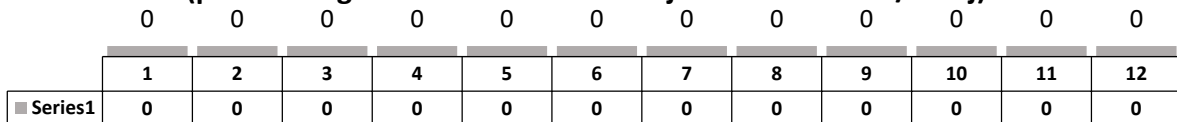
KONSUMI MESATAR MUJOR I BIZNESEVE ME KARBURANT PER TRANSPORT (litra) (perdoret nga 80 % te bizneseve me nje mesatare 57 litra/muaj)

KONSUMI MESATAR MUJOR I BIZNESEVE ME GAZ TE LENGET (litra) (perdoret nga 62% te bizneseve me nje mesatare 7 litra/muaj)

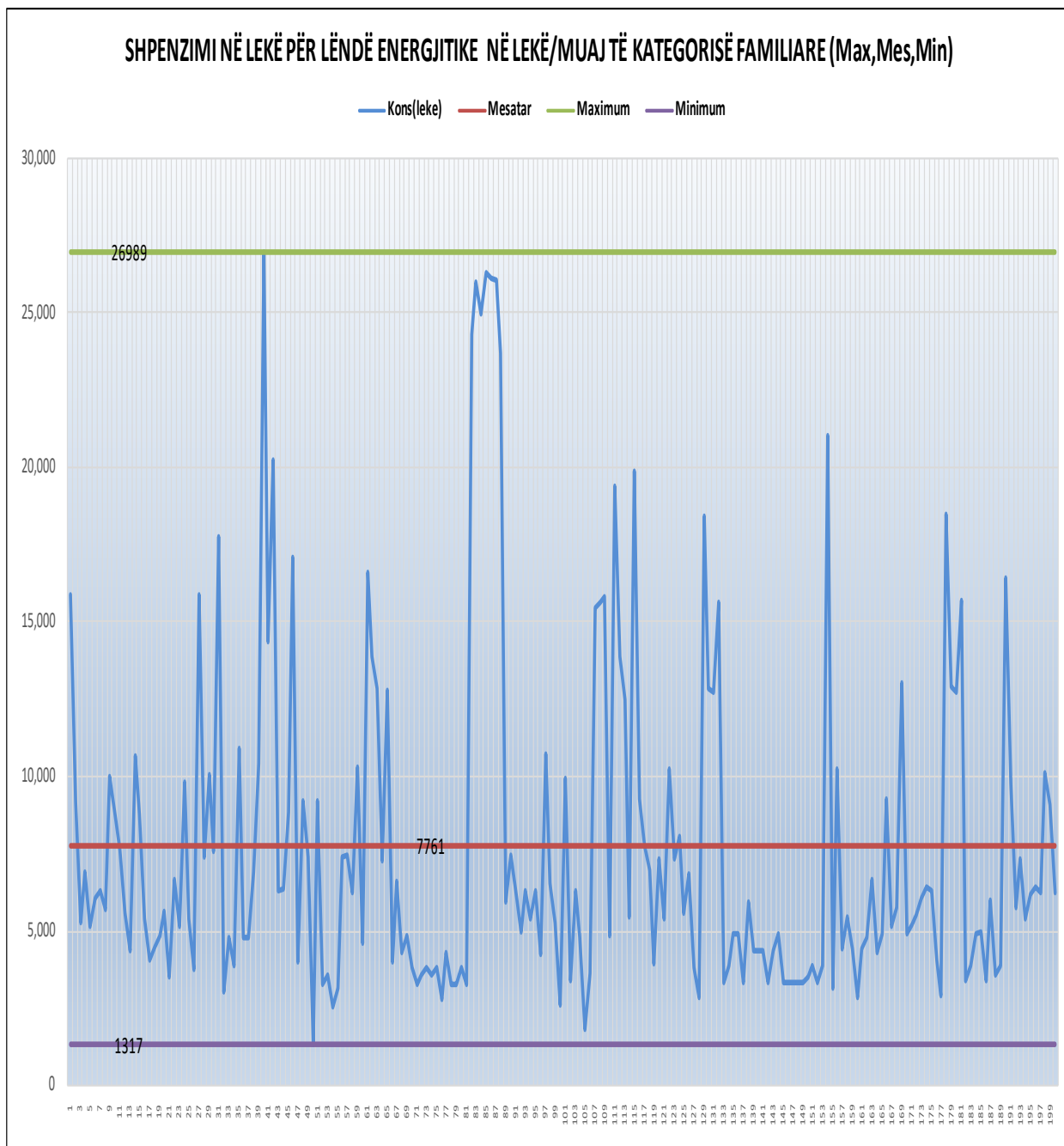
KONSUMI MESATAR MUJOR I BIZNESEVE ME DRU ZJARRI (m3) (perdoret nga 0 % te bizneseve me nje mesatare 0 m3/muaj)

Komente

- Gjate vitit 2021 verehet rritje e mesatares se konsumit per energji elektrike si nga familjaret ashtu dhe nga bizneset krahesuar me vitet e me pareshme.
- Konsumi per karburant makinash eshte rritur kurse konsumi per dru zjarri eshte ulur.
- Konsumi per gaz te lenshem akoma mbetet ne shifrat e para disa viteve.

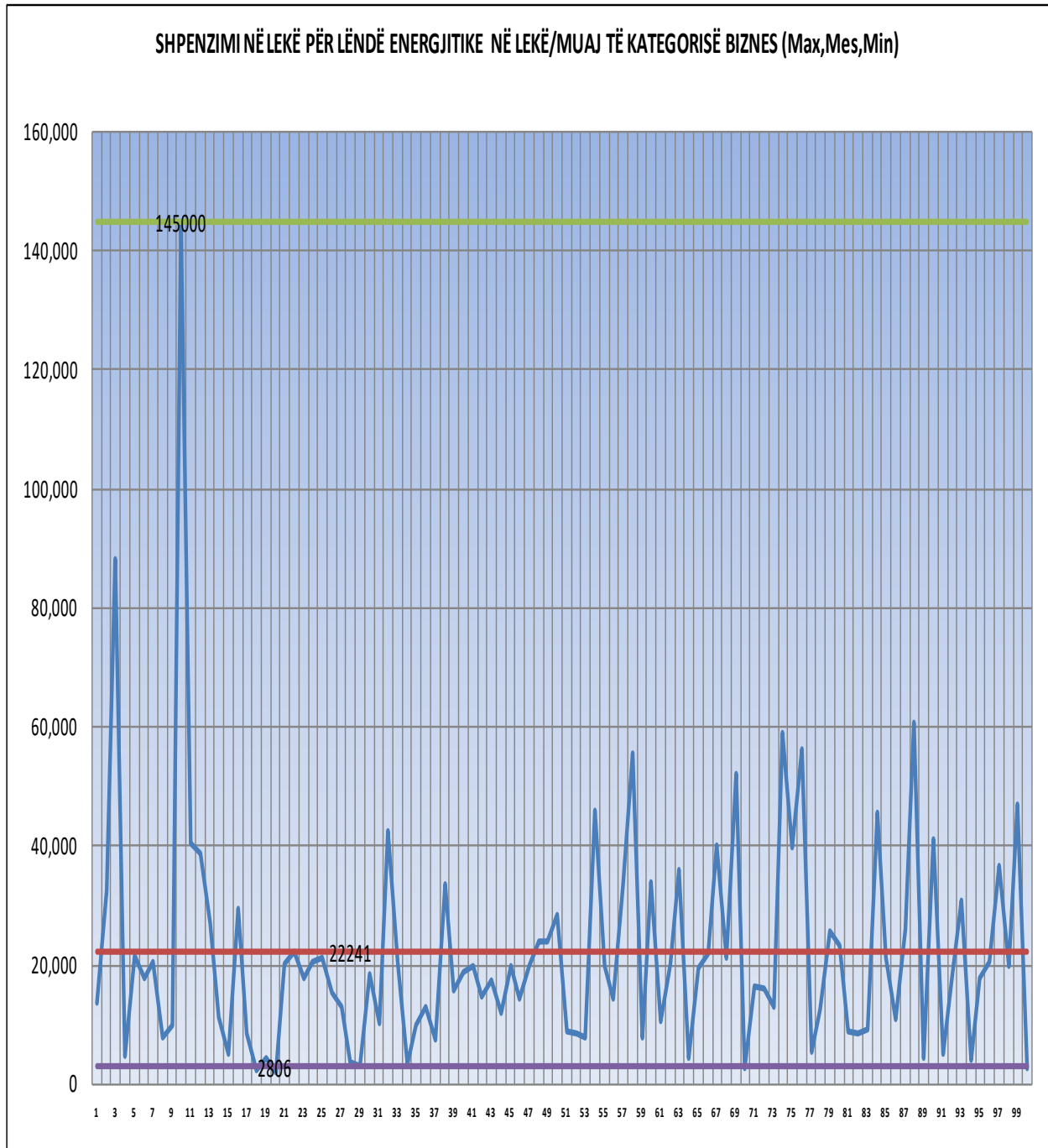
SHPENZIMI PER LENDE ENERJITIKE (Familjare)

Komente

- Mesatarja e shpenzimit mujor ne leke per lende energjitike nga te dhenat e llogaritura rrezulton te jete 7 761 leke/muaj per konsumatorin familjar kurse Maksimumi dhe minimumi luhaten shume nga vlera mesatare ne varesi te gjendjes familjare dhe konsumit qe I lejojne kushtet.

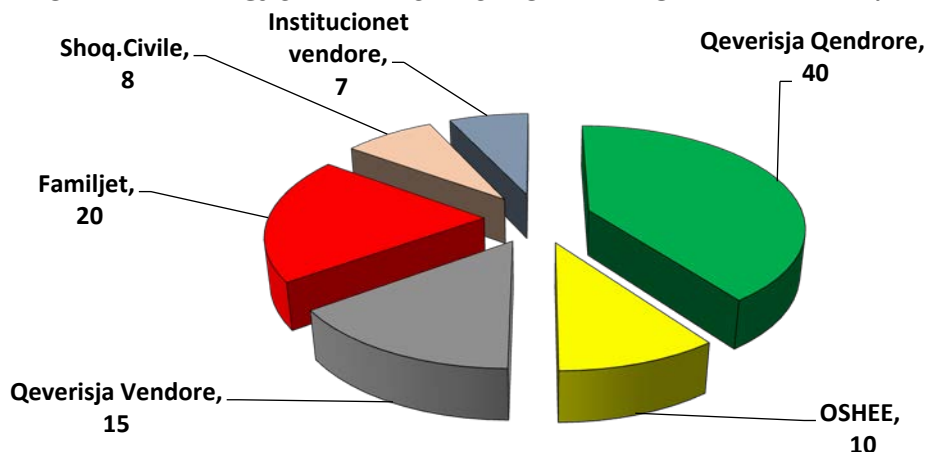
SHPENZIMI PER LENDE ENERJITIKE (Biznese)

Komente

- Mesatarja e shpenzimit mujor ne leke per lende energjitime nga te dhenat e llogaritura rrezulton te jete 22 241 leke/muaj per konsumatorin biznesmen kurse Maksimumi dhe minimumi luhaten shume nga vlera mesatare ne varesi te biznesit dhe konsumit qe i lejone kushtet.

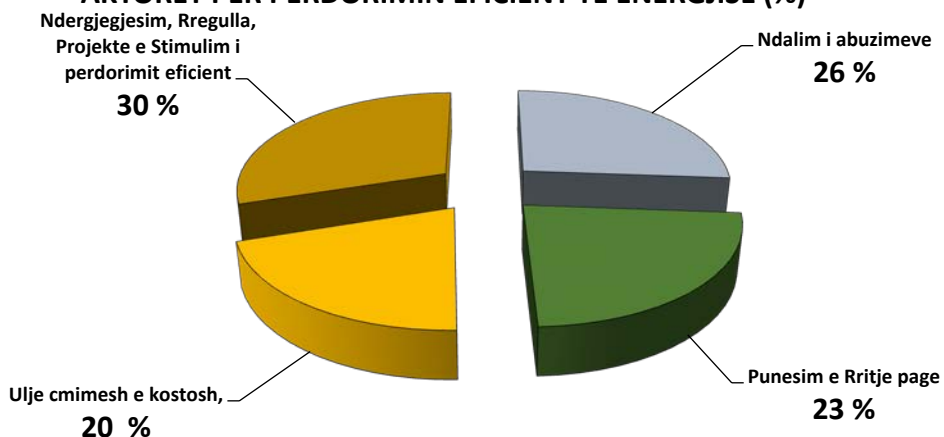
CILET JANE AKTORET KRYESORE QE MUND TE NDIKOJNE NE PERDORIMIN EFICIENT TE ENERGJISE DHE PESHA SPECIFIKE E ROLIT TE TYRE NE %

Komente

- Vleresohet roli i Qeverisjes Qëndrore si me i rendesishmi nga 40% e te intervistuarve pasuar nga roli i qeverisjes vendore nga 15 % e te intervistuarve.
- Duhet theksuar fakti se 20 % e te intervistuarve vleresojne rolin e konsumatoreve te energjise ne përdorimin eficient te energjise.

MENDIMI I TE INTERVISTUARVE LIDHUR ME C'FARE DUHET BERE NGA AKTORET PER PERDORIMIN EFICIENT TE ENERGJISE (%)

Komente

- Nga 30 % e te intervistuarve rekomandohet Ndergjegjesimi, Vendosja e Rregullave, zbatimi i Projekteve dhe Stimulimi i perdorimit efficient te energjise.
- Ndalimi i abuzimeve theksohet nga 26 % e te intervistuarve si një nevojë e domosdoshme që në bashkinë e Kurbinit ka vlera të larta.

5. Hapësirat dhe barrierat për adresimin e Energjisë dhe klimës

Bashkia e Kurbinit ka nevojë të organizojë perpjekjet e aktoreve lokale në mbështetjen e përdorimit eficient të energjisë dhe për këtë duhet:

1. Të organizojë e të verë në funksionim një strukturë koordinuese për eficiencën e energjisë.
2. Të kryej procesin e Miratimit të Strategjisë Bazuar në draftin e sygjeruar të projektit.
3. Të shfrytëzojë eksperiencat e sukseseshme dhe informacionet vendase dhe të huaja.
4. Të parashikojë e të zbatojë projekte bazuar në qëllimet, objektivat dhe programet e miratuara.

Nga analizimi i situatës nëpërmjet të dhënave të grumbulluara nga projekti rezultojnë:

- Rreth 39 % e të intervistuarve deklarojnë moskuptim të termit “Eficence”
- Shpenzimi i përafërt mesatar mujor për energji elektrike nga familjarët është rreth 4 411 lekë/muaj për familjarët dhe 14 230 lekë/muaj për bizneset.
- Ndryshimi ndërmjet konsumit të energjisë elektrike në dimer/verë është rreth 50 KWh/muaj.
- Sipërfaqja e ambienteve që ngrohet/ftohët është afërsisht 25 m² –Familjar 69 m² – Bizneset.
- Mbi 84 % të ndërtesave të banimit kanë një vjetërsi mbi 10 vjet. Biznesi 68 %.
- Izolimi i ndërtesave konsiderohet i rëndësishëm në drejtim të Fasadave, Dyer-Dritareve por edhe Catite, Tavanet dhe Dyshemetë vlerësohen konsiderueshëm për të ndërhyrë me qëllim që të shmangën sa më shumë humbje të energjisë së angazhuar për ngrohje-ftohje.
- Evidentohet nevojë për më shumë informacion të detajuar lidhur me elementet ku duhet ndërhyrë për izolim nga 45 % e Familjareve dhe 46 % të Bizneseve
- Evidentohet se përdorimi i llampave Led dhe Ekonomike aplikohet në shumicën e Familjareve dhe bizneseve
- Konsumi i energjisë për ndricim është rreth 3 % të të ardhurave familjare dhe 10 % për bizneset
- Edhe Familjarët edhe Bizneset shprehin nevojën për më shumë informacion të detajuar lidhur me ndricimin eficient.(rreth 45 %)

- Perdorimi I kondicionereve per ngrohje/ftohje eshte I larte (61% -Familjaret dhe 83 %- Bizneset) duke shpenzuar rreth 24 % te te ardhurave Familjare dhe per bizneset evidentohet nje konsum mujor rreth 40 % te konsumit total mujor.
- 42 % e familjareve dhe 31 % e bizneseve nuk jane te informuar mjaftueshem per perdorimin eficient te energjise per ngrohje/ftohje.
- Prevalon ndjeshem perdorimi I Boilerave per ngrohjen e ujit (rreth 85 %) duke konsumuar rreth 10 % te energjise nga familjaret dhe bizneset.
- Kerkohet me shume informacion mbi ngrohjen eficiente te ujit nga 51 % e familjareve dhe 40 % e bizneseve.
- Pergjithesisht verehet se tek familjaret rreth 15 % e energjise konsumohet per pajisjet qe perdorin kurse tek bizneset kjo shifer arrin deri ne 25%
- Si familjaret ashtu edhe bizneset shprehen se nuk kane informacion te mjaftueshem per perdorimin eficient te energjise se konsumuar per pajisjet qe perdorin (rreth 40 %)
- Gadishmeria per te investuar per te realizuar nje perdorim efficient te energjise shprehet nga 77 % e familjareve dhe 97 % e Bizneseve.
- Mbi 80 % e familjareve dhe bizneseve jane te ndergjegjshem se duke perdorur ne menyre eficiente energjine fitojne ato dhe vendi njekohesisht.
- Rreth 90% e bizneseve kane nevojte te ndihmohen qe te llogarisin paraprakisht vleren e investimit dhe perfitimin e pritshem.
- Gjate vitit 2021 verehet rritje e mesatares se konsumit per energji elektrike si nga familjaret ashtu dhe nga bizneset krahesuar me vitet e me pareshme.
- Konsumi per karburant makinash eshte rritur kurse konsumi per dru zjarri eshte ulur.
- Konsumi per gaz te lenshem akoma mbetet ne shifrat e para disa viteve.
- Mesatarja e shpenzimit mujor ne leke per lende energjitike nga te dhenat e llogaritura rrezulton te jete 7 761 leke/muaj per konsumatorin familjar kurse Maksimumi dhe minimumi luhaten shume nga vlera mesatare ne varesi te gjendjes familjare dhe konsumit qe i lejojne kushtet.
- Mesatarja e shpenzimit mujor ne leke per lende energjitike nga te dhenat e llogaritura rrezulton te jete 22 241 leke/muaj per konsumatorin biznesmen kurse Maksimumi dhe minimumi luhaten shume nga vlera mesatare ne varesi te biznesit dhe konsumit qe i lejojne kushtet.
- Vleresohet roli i Qeverisjes Qendrore si me i rendesishmi nga 40% e te intervistuarve pasuar nga roli I qeverisjes vendore nga 15 % e te intervistuarve.
- Duhet theksuar fakti se 20 % e te intervistuarve vleresojne rolin e konsumatoreve te energjise ne perdorimin eficient te energjise.
- Nga 30 % e te intervistuarve rekomandohet Ndergjegjesimi, Vendorsja e Rregullave, zbatimi i Projekteve dhe Stimulimi i perdorimit efficient te energjise.
- Ndalimi i abuzimeve theksohet nga 26 % e te intervistuarve si nje nevojte e domosdoshme qe ne bashkine e Kurbinit ka vlera te larta.

Për detaje me te hollesishme shikoni te dhenat e grafikeve te analizes per cdo pyetje.

6. Rekomandime për adresimin e problematikave

Sektorët e banimit:

- ngrohja dhe ftohja (p.sh. pompat e ngrohjes, bojlerët e rinj eficient, instalimi/azhurnimi eficient i sistemeve të ngrohjes/ftohjes qendrore);
- izolimi dhe ventilimi (p.sh. izolimi i zgavrave në mure dhe i kulmit, dritaret me dy apo tri shtresa, ngrohja apo ftohja pasive);
- uji i ngrohtë (p.sh. instalimi i pajisjeve të reja, shfrytëzimi direkt dhe efikas në ngrohje të hapësirave, makina larëse);
- ndriçimi (p.sh. poçet dhe balastët e rinj dhe eficient, sistemet kontrolluese digjitale, shfrytëzimi i detektorëve të lëvizjes në ndërtesa komerciale);
- gatimi dhe ruajtja në frigoriferë (p.sh. pajisje të reja eficiente, sisteme të kursimit të nxehtësisë);
- pajisje dhe pajime tjera (p.sh. pajisje të kombinuara ngrohje-energji elektrike, stabilimente të reja eficiente, kontrollim i kohës së shfrytëzimit të energjisë, zvogëlimi i shfrytëzimit të energjisë në 'stand-by', instalimi i kapacitorëve për të zvogëluar energjinë reaktive, transformatorë me humbje të ulëta);
- gjenerimi shtëpiak i energjisë nga burimet e ripërtëritshme, me çka zvogëlohet sasia e energjisë së blerë (p.sh. aplikacionet termale solare, uji i ngrohtë qendror, ngrohja dhe ftohja përmes energjisë solare);

Sektori industrial

- proceset e prodhimit të produkteve (p.sh. shfrytëzim më eficient i ajrit të kondensuar, kondensatorëve dhe valvulave, shfrytëzimi i sistemeve automatike të integruara, 'stand-by' eficient);
- motorët dhe kontrolli i rrotullimeve (p.sh. shtimi i shfrytëzimit të kontrolleve elektronike, kontrollori i rrotullimeve të ndryshme, programimi i aplikacioneve të integruara, konversioni i frekuencës, motorët elektrikë me eficiencë të lartë);
- ventilatorët, kontrollorët e rrotullimeve dhe ventilimi (p.sh. pajisje/sisteme të reja, shfrytëzimi i ventilimit natyral);
- menaxhimi i reagimit ndaj kërkesës (p.sh. menaxhimi i ngarkesës, sistemet e kontrollimit të ngarkesës së pikut);
- bashkëprodhimi me eficiencë të lartë (p.sh. pajisjet me gjenerim të kombinuar të ngrohjes dhe energjisë elektrike);

Sektori i transportit

- mënyra e udhëtimit (p.sh. promovimi i veturave me efikasitet të lartë energjetike, shfrytëzimi i veturave në mënyrë efikasitet, përfshirë përshtatjen e presionit, pajimet dhe shtesat efikasitet, aditivët e karburantit që ngritin efikasitetin energjetike, vajrat lubrifikuese dhe gomat me rezistencë të ulët);
- mënyrat modale të udhëtimit (p.sh. shtëpitë pa vetura, aranzhimet zyrtare të transportit, shfrytëzimi i përbashkët i veturave, kalimet modale nga një mënyrat e transportit që konsumojnë më shumë energji në të tilla që konsumojnë më pak energji sipas modelit pasagjer-km apo ton-km);
- ditët kur nuk shfrytëzohen veturat;

Masa ndërsektoriale dhe horizontale

- standardet dhe normat të cilat kanë për synim primar përmirësimin e efikasitetit energjetike të produkteve dhe shërbimeve, përfshirë ndërtesat;
- skemat e etiketimit të pajisjeve energjetike;
- matjet, sistemet inteligjente të matjes, siç janë instrumentet individuale të matjes që menaxhohen nga distanca dhe faturat informative;
- trajnimet dhe edukimi që shprijnë tek aplikimi i teknologjive dhe/apo teknikave efikasitet;
- rregulloret, taksat, etj. të cilat ndikojnë në zvogëlimin e sasisë së energjisë së konsumuar nga konsumatorët finalë;
- fushatat promovuese për përmirësimin e efikasitetit të energjisë

Rekomandime për matjen dhe krahasimin e performancës të përdorimit të energjisë

Nevojitet të merren masa për të siguruar informacionin e mëposhtem:

Sektori i Amvisërisë

- Konsumi i energjisë në amvisëri për ngrohje ambienti për m² sipërfaqe përshtatur për kushte klimatike
- Konsumi i energjisë në amvisëri për ftohjen e ambientit për m² përshtatur për kushte klimatike
- Konsumi i energjisë në amvisëri për ngrohje të ujit për banor
- Konsumi i energjisë elektrike sipas llojit të pajisjes në kWh/vit
- Konsumi i energjisë elektrike për ndriçim
- Konsumi i energjisë joelektrike të amvisërisë për banesë përshtatur për kushte klimatike
- Konsumi i energjisë elektrike në amvisëri në kilovat orë për banesë
- Llogaritja e kursimit të përgjithshëm të energjisë për amvisëritë

Sektori i shërbimeve

- Konsumi i energjisë joelektrike nga nën-sektori për çdo tregues aktiviteti
- Konsumi i energjisë elektrike me nën-sektorë për çdo tregues aktiviteti
- Konsumi i energjisë joelektrike për punonjës në sektorin e shërbimeve
- Konsumi i energjisë elektrike të sektorit të shërbimeve për punonjës
- Llogaritja e kursimit të përgjithshëm të energjisë për shërbimet

Transporti

- Konsumi i energjisë së automjeteve në gram naftë për udhëtar për km
- Konsumi i energjisë së automjeteve në litra për 100 kilometra
- Konsumi i energjisë për kamionët dhe automjetet e lehta në gram për ton kilometër
- Konsumi i energjisë së kamionëve dhe automjeteve të lehta në ton për automjet
- Konsumi i energjisë për pasagjerët hekurudhorë në gram naftë për pasagjer kilometër
- Konsumi i energjisë së transportit hekurudhor të mallrave në gram naftë për ton kilometër
- Pjesa e transportit publik në transportin e përgjithshëm tokësor të pasagjerëve
- Pjesa e transportit hekurudhor e detar të brendshëm të mallrave në transportin e mallrave
- Konsumi i energjisë së automjeteve rrugore në ton naftë për automjet
- Konsumi i energjisë së transportit hekurudhor në ton kilometër
- Konsumi i energjisë së transportit të brendshëm detar në ton kilometër
- Llogaritja e kursimit të përgjithshëm të energjisë për transport

Industria

- Konsumi i energjisë së nën-sektorëve industrialë për njësi prodhimi

Akademia e Studimeve Politike

Rr. Emin Duraku, pallati Credins, kati 7, zyra 21, Tiranë, Shqipëri

Email: info@asp.al

www.asp.al

Instituti i Studimeve Politike

Rruga Rexhep Luci 15/5, Prishtinë, Kosovë

Email: info@pips-ks.org

www.pips-ks.org

Bashkia Kurbim

Lagja Nr 3, Laç, Shqipëri

Email: bashkiakurbin@gmail.com

www.bashkiakurbin.gov.al

Bashkia Suhareke

Rruga Brigada 123, Suharekë, Kosovë

Email: komuna.suhareke@rks-gov.net

www.kk.rks-gov.net/suhareke

www.nrg.asp.al

<https://nrg.asp.al/kontakt.php>

KOMUNA SUHAREKË